

دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

دانشکده پزشکی

گروه پزشکی اجتماعی

طرح درس (Course plan)

روش تحقیق (Research Methodology)

مشخصات کلی درس

نام درس: روش تحقیق (Research Methodology)

تعداد واحد: ۱ واحد نظری

رشته و مقطع: پزشکی عمومی

نیمسال ارائه: نیمسال اول سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۶

تاریخ شروع جلسات: ۱۴۰۵/۰۶/۲۸

گروه آموزشی ارائه دهنده: پزشکی اجتماعی

دانشگاه: دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

دانشکده: پزشکی

مدرس درس:

دکتر راضیه طغرلی

مسئول درس:

دکتر راضیه طغرلی شماره تماس مسئول درس: ۰۹۱۳۶۲۰۱۰۱۹

پست الکترونیک مسئول درس r.toghroli@yahoo.com

معرفی درس

درس روش تحقیق با هدف آشنایی دانشجویان پزشکی با اصول طراحی، اجرا، تحلیل و گزارش پژوهش در علوم پزشکی ارائه می شود. این درس به دانشجویان کمک می کند تا بتوانند مسئله پژوهشی را شناسایی کنند، سؤال پژوهش و فرضیه مناسب تدوین نمایند، انواع مطالعات را بشناسند، روش نمونه گیری و گردآوری داده ها را انتخاب کنند و با اصول اولیه نگارش پروپوزال و اخلاق در پژوهش آشنا شوند.

این درس برای دانشجویان پزشکی اهمیت بنیادی دارد، زیرا پزشک امروز علاوه بر ارائه خدمات بالینی، باید توانایی استفاده از شواهد علمی، نقد متون پژوهشی و مشارکت در تولید دانش را داشته باشد. در این درس بر کاربرد روش تحقیق در مسائل واقعی سلامت جامعه، خدمات سلامت، بیماری های شایع، پیشگیری و پزشکی اجتماعی تأکید می شود.

اهداف کلی درس

در پایان درس انتظار می رود دانشجویان بتوانند:

- اهمیت پژوهش در علوم پزشکی را توضیح دهد.
- مسئله پژوهشی مناسب را شناسایی و بیان کند.
- سؤال پژوهشی و فرضیه تحقیق را تدوین نماید.
- انواع مطالعات در علوم پزشکی را تشخیص دهد.

متغیرهای پژوهش را تعریف و طبقه‌بندی کند.

روش‌های نمونه‌گیری را توضیح دهد.

روش‌های گردآوری داده‌ها را بشناسد.

مفاهیم روایی و پایایی را توضیح دهد.

اصول اولیه اخلاق در پژوهش را بیان کند.

ساختار کلی پروپوزال پژوهشی را شرح دهد.

اهداف اختصاصی درس

دانشجو در پایان درس قادر خواهد بود:

تفاوت مشاهده، سؤال علمی و مسئله پژوهشی را توضیح دهد.

ویژگی‌های یک عنوان پژوهشی مناسب را بیان کند.

سؤال پژوهش را بر اساس چارچوب‌های رایج مانند PICO در صورت لزوم تدوین کند.

فرضیه و اهداف کلی و اختصاصی پژوهش را بنویسد.

مطالعات توصیفی، تحلیلی، مقطعی، مورد-شاهدی، کوهورت، کارآزمایی بالینی و مرور نظام‌مند را از هم تفکیک کند.

انواع متغیرها از نظر نقش و مقیاس اندازه‌گیری را توضیح دهد.

جامعه پژوهش، نمونه و معیارهای ورود و خروج را تعریف کند.

روش‌های نمونه‌گیری احتمالی و غیراحتمالی را توضیح دهد.

ابزار گردآوری داده‌ها مانند پرسشنامه، چک‌لیست، مصاحبه و مشاهده را معرفی کند.

ملاحظات اخلاقی از جمله رضایت آگاهانه، محرمانگی، عدم آسیب و تأیید کمیته اخلاق را توضیح دهد.

اجزای اصلی پروپوزال شامل عنوان، بیان مسئله، اهداف، روش اجرا، ملاحظات اخلاقی و منابع را بیان کند.

روش‌های تدریس و یادگیری

سخنرانی تعاملی

بحث گروهی

تمرین طراحی سؤال پژوهشی

نقد نمونه عنوان و سؤال پژوهش

تحلیل نمونه مقالات علمی

تمرین کوتاه نگارش اهداف و فرضیه

آشنایی با ساختار پروپوزال

کاربرد مثال‌های مرتبط با پزشکی اجتماعی، سلامت جامعه و خدمات سلامت

برنامه زمان‌بندی جلسات

محتوای آموزشی	عنوان جلسه	تاریخ	جلسه
اهمیت پژوهش، تفکر علمی، شواهد علمی، کاربرد پژوهش در پزشکی	مقدمه‌ای بر پژوهش در علوم پزشکی	۱۴۰۵/۰۶/۲۸	۱
انتخاب موضوع، بیان مسئله، ویژگی‌های سؤال پژوهشی مناسب	مسئله پژوهش و سؤال تحقیق	۱۴۰۵/۰۷/۰۴	۲
نگارش عنوان، اهداف کلی و اختصاصی، فرضیه و پرسش‌های پژوهش	عنوان، اهداف و فرضیه	۱۴۰۵/۰۷/۱۱	۳

محتوای آموزشی	عنوان جلسه	تاریخ	جلسه
مطالعات توصیفی، تحلیلی، مقطعی، مورد-شاهدی، کوهورت و مداخله‌ای	انواع مطالعات در علوم پزشکی	۱۴۰۵/۰۷/۱۸	۴
انواع متغیرها، مقیاس اندازه‌گیری، جامعه هدف، جامعه در دسترس، نمونه	متغیرها و جامعه پژوهش	۱۴۰۵/۰۷/۲۵	۵
روش‌های نمونه‌گیری، معیارهای ورود و خروج، مفهوم حجم نمونه	نمونه‌گیری و حجم نمونه	۱۴۰۵/۰۸/۰۲	۶
پرسشنامه، چک‌لیست، مصاحبه، مشاهده، روایی و پایایی	گردآوری داده‌ها و کیفیت ابزار	۱۴۰۵/۰۸/۰۹	۷
رضایت آگاهانه، محرمانگی، کمیته اخلاق، اجزای پروپوزال و جمع‌بندی	اخلاق در پژوهش و ساختار پروپوزال	۱۴۰۵/۰۸/۱۶	۸

فعالیت‌های دانشجویان

حضور فعال در کلاس
 مشارکت در بحث‌های کلاسی
 انتخاب یک موضوع ساده پژوهشی
 تدوین یک سؤال پژوهشی
 نگارش هدف کلی و اهداف اختصاصی برای موضوع انتخابی
 تشخیص نوع مطالعه در نمونه مقالات معرفی شده
 تهیه یک طرح بسیار کوتاه اولیه از ایده پژوهشی

روش ارزشیابی

حضور منظم و مشارکت فعال در کلاس: ۱۰ درصد
 تمرین‌های کلاسی و تکالیف عملی: ۴۰ درصد
 ارائه یا تحویل طرح اولیه سؤال پژوهشی: ۲۰ درصد
 آزمون پایان‌ترم: ۳۰ درصد
 جمع: ۱۰۰ درصد

منابع پیشنهادی

Hulley SB. Designing Clinical Research
 Gordis Epidemiology
 Creswell JW. Research Design
 کتاب‌ها و جزوات آموزشی روش تحقیق در علوم پزشکی مورد تأیید وزارت بهداشت
 راهنمای نگارش پروپوزال دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان
 دستورالعمل‌های اخلاق در پژوهش‌های زیست‌پزشکی وزارت بهداشت
 نمونه مقالات منتخب در حوزه پزشکی اجتماعی، اپیدمیولوژی و خدمات سلامت

مقررات آموزشی درس

حضور دانشجو در جلسات طبق آیین‌نامه آموزشی دانشگاه الزامی است.
 غیبت بیش از حد مجاز مطابق مقررات آموزشی دانشگاه بررسی خواهد شد.
 تحویل تمرین‌ها و فعالیت‌های کلاسی در زمان تعیین‌شده الزامی است.

در تمرین‌های پژوهشی، رعایت اصول اخلاق پژوهش و پرهیز از کپی‌برداری الزامی است.
مشارکت فعال در بحث‌ها و تمرین‌های کلاسی در ارزشیابی مستمر لحاظ می‌شود.